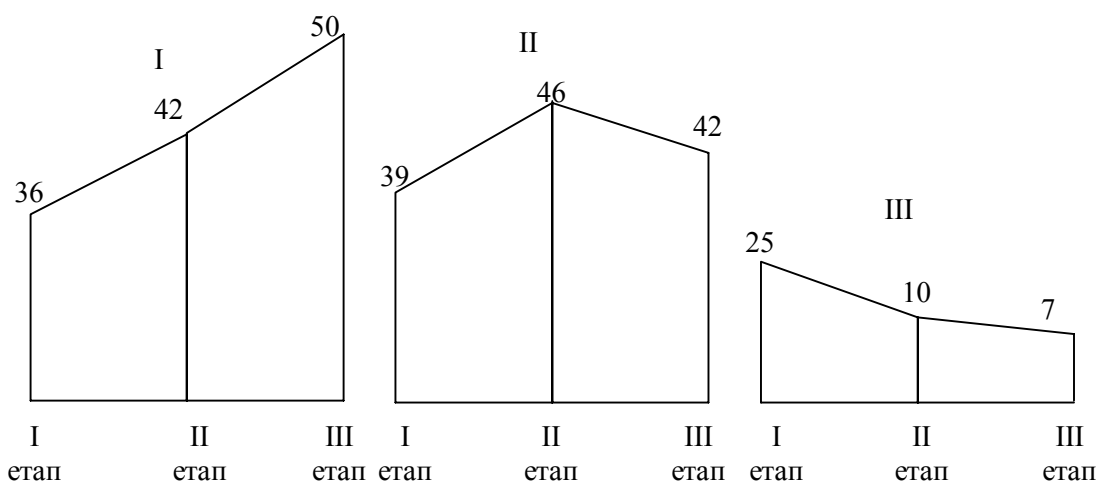

Узагальнений аналіз результатів експерименту представлений нами у схемах

Слід зазначити, що відбулося нове переформування складу груп за рівнем самостійності виконання учнями навчальних завдань і рівнем допомоги.

Таким чином, можна стверджувати, що різнорівнева допомога вчителя на уроці може стати важливим компонентом навчального процесу, адже вона спрямована на один кінцевий результат – забезпечення успішності навчання в єдності розвитку і виховання. Так само взаємопов'язані і засоби досягнення результатів повноцінного навчання – активність і самостійність учнів, урахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення потреби в емоційній підтримці розумових зусиль.

Література

1. Данилов М.О., Скаткин М.М. Дидактика средней школы. – М.: Высшая школа, 1976. – С.46-50.
2. Логачевська С.П. Дійти до кожного учня / За заг. ред. О.Я.Савченко. – К.: Радянська школа, 1990. – С.70-134.
3. Сухомлинський В.О. Сто порад учителів // Вибрані твори. – Т.2. – С.504-505.
4. Страчар Е. Система і методи керівництва навчальним процесом. – К.: Радянська школа, 1982. – С.130-145.
5. Унт І. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М.: Педагогика, 1990. – С.15-23.
6. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Твори. – Т.4. – С.50-61.

Лілія Кравчук

Наук.керівник – доц. І.П. Задорожна

"ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ГРИ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ"

Соціально – економічні зміни у нашому суспільстві, такі як широке використання інформаційних технологій, збільшення попиту на знання сучасних європейських мов на ринку праці призвели до необхідності інтенсифікації і вдосконалення навчання іноземної мови. Потреба глибоких та якісних знаннях хоча б однієї іноземної мови кожним випускником школи зумовило запровадження її вивчення з молодшого шкільного віку.

За періодизацією, прийнятою в українській психології та педагогіці [1, 76; 3, 464; 4, 456], молодшим шкільним віком вважається вік дітей від 6 до 10 років.

Психологічні та фізіологічні особливості цього віку, такі як пластичність мозку, гнучкість мозкових механізмів мовлення, підвищена активність, яскраво виражені імітативні здібності, що підкреслюють здатність до наслідування, визначають специфіку навчання іноземних мов молодших школярів.

Одним із недоопрацювань навчання іноземної мови в початковій школі є неврахування психологічних особливостей шестирічних школярів. Багато вчителів, які викладають іноземні мови в початкових класах, недостатньо знають про психологічні можливості дітей молодшого шкільного віку, умови, закономірності та особливості їхнього фізіологічного розвитку;

механічно переносять прийоми і методи, які використовуються в старших класах, на учнів початкової школи. Крім того, в сучасній школі не дотримується принцип наступності між дошкільною та початковою ступенями освіти. Вчителі початкової школи забувають про специфічні дошкільні види діяльності: гра, різноманітні види творчості (конструювання, ліплення, переказування казок, творення віршів), які формують творчу уяву – основу навчальних можливостей дитини, те підґрунтя, на якому пізніше базується весь навчальний процес [1, 76].

Проблему використання гри та ігрової ситуації як одного з методів навчання на початковому і середньому етапах досліджували багато вчених- психологів та відомих педагогів (О.М. Виготський, Д.Б.Леонтьєв, Ф.Ельконін, М.Гребель, О.Монтессорі), і вчених – методистів (Г.В. Рогова, И.Н. Верещагіна, П.І.Зінченко М.Л. Вайсдбур).

Проте в зв'язку із запровадженням вивчення іноземних мов з другого класу середньої загальноосвітньої школи зростає необхідність розробки шляхів практичного використання ігрової діяльності для формування іншомовної компетенції, зокрема лексичної.

Мета даної статті: полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці методики формування лексичної компетенції учнів початкової школи на основі використання навчальної гри.

У нашій країні шкільне навчання розпочинається з 6-ти років. Вступ дитини до школи – це різка зміна її життя і діяльності. Дитина йде до школи з фізичною і психологічною готовністю до цієї зміни. У шкільному навчанні використовуються і продовжують розвиватися фізичні й розумові сили, формуються психічні властивості молодших школярів. [2, 27].

Перший рік навчання англійської мови в початковій школі відіграє особливу роль. У цей період закладаються основи для практичного засвоєння учнями усного мовлення і читання, сприймання і породження висловлювань, на якому буде подальше навчання англійської мови в середній школі.

Знання іноземної мови асоціюється зі знанням слів, в той час як володіння мовою з лексичними навичками. [9, 373; 8, 319] Лексичні навички слід розглядати, як найважливіший і невід'ємний компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування саме і є метою навчання лексичного матеріалу. Лексичний запас учнів 2-го класу, який вони повинні засвоїти в усному мовленні і читанні, становить 350 лексичних одиниць. До нього входять більшість структурних лексичних одиниць (артиклі, займенники, прийменники, сполучники і частина найбільш частотної лексики, необхідної для здійснення усного спілкування учнів за ситуаціями в межах шкільної програми; учні засвоюють також слова, які складаються з відомих їм елементів [9, 373].

Аналіз науково-методичної літератури[8,9,10], свідчить, що навчання лексики на початковому етапі має свої особливості:

відсутність в учнів будь-якого мовного запасу, навичок і вмінь спілкуватися даною мовою, що називається "абсолютним початком навчання іноземної мови";

через нестійкість уваги і більшу стомлюваність учнів вправи для навчання лексики мають бути різноманітними і невеликими;

вік учнів зумовлює необхідність широкого застосування у навчальному процесі вправ з елементами змагання та ігрових прийомів навчання.

Щоб робота над лексичним матеріалом була ефективною, вчитель повинен знати принципи відбору навчального словника, до яких відносяться: семантична цінність слів та їх тематична відповідність програмі навчання, частота вживання лексичних одиниць, їх сполучуваність та словотворча цінність. Цікавим є досвід заучування нових лексичних одиниць, запропонований вчителем іноземної мови Н. Б. Марчан. У її класі стоїть велика яскрава коробка. Закінчивши перевірку результатів виконання командами певних завдань і виправивши усі помилки, вчитель пропонує дітям подумати і згадати, які слова є для них важкими або погано запам'ятовується. Але вголос воно не вимовляється. Це буде "секретне слово". Дитина пише "секретне слово" на аркуші паперу і кладе в коробку. Наступні кілька уроків вчитель з дітьми працюють над новою лексикою, виконують тренувальні вправи, не відкриваючи коробки [5, 24].

Проте коли учень заходить у клас і бачить яскраву коробку, всередині якої лежить його "секретне слово", він починає думати про нього і відповідно легко запам'ятовує. Результат навчання свідчить про ефективність описаного ігрового методу.

Аналіз науково- методичної літератури [11,17,25,] показав, що у шкільному віці гра все

ще залишається важливою діяльністю в житті дитини. Відповідно задовольняючи потребу дитини гратися, перевтілюватися, рухатися, ми забезпечуємо умови для вивчення іноземної мови. Така форма навчання не виснажує нервову систему та організм дитини, а реалізується головним чином за рахунок мимовільних процесів сприйняття і довільної уваги.

Дидактична гра – це різновид гри за правилами [6, 42; 7, 23; 12, 68]. Вона належить одночасно до двох сфер людської діяльності – гри й навчання.

У сучасній педагогічній науці розрізняють такі види дидактичних ігор: сюжетно-рольові ігри, ігри-вправи, ігри-драматизації, ігри-конструювання. У своїй роботі ми наводимо приклад ігор-вправ, які використовуються для формування лексичної компетенції учнів молодшого шкільного віку та автоматизації їхніх дій з лексичними одиницями.

Як показали дослідження вчених-психологів Д.Б.Ельконіна, Л.В.Артемова та ін. [2], і педагогів І.О.Школьної, О.Я.Савченко [13] та ін., гра не забезпечує стійкого позитивного ставлення молодших школярів до навчального процесу, якщо використовується епізодично. Дидактичні ігри необхідно включати в систему уроків. Це передбачає попередній відбір ігор та ігрових ситуацій для активізації різних видів сприймання та обмірковування, де їх використання є найбільш своєчасним і ефективним порівняно з іншими методами.

Дослідження

К. Грейса [7] дали можливість виділити оптимальні способи використання ігрової діяльності в системі уроків:

весь урок будується як сюжетно-рольова гра (наприклад, деякі уроки навчання грамоти, що мають на меті ознайомити дітей з новим звуком і літерою; уроки-мандрівки);

під час уроку як його структурний елемент;

під час уроку кілька разів створюються ігрові ситуації (за допомогою казкового персонажа, іграшки, незвичного способу постановки завдання, елементів змагальності тощо).

Наведемо приклад вправ, які допомагають формувати іншомовну лексичну компетенцію учнів.

Вправа 1

Мета: Систематизація знань учнів в межах теми "Acquaintance."

Спосіб виконання: Вчитель і діти сідають у коло на килимок. Вчитель бере в руки м'ячик і котить до того, з ким хоче "познайомитися".

Завдання для класу: полягає в тому щоб учень, до якого підкотився м'ячик, сказав своє ім'я, стать і вік. Після цього теж покотив м'ячик до іншого учня, і поставив йому відповідні запитання.

Зразок відповіді: – What is your name? How old are you?

My name is Ann. I am a girl. – I am seven.

Вправа 2

Мета: Формування лексичної компетенції учнів в межах теми "Teaching aids."

Спосіб виконання: Вчитель показує дітям малюнок, на якому зображено Незнайку, який збирається в школу.

Завдання для учнів: назвати зайві предмети, які поклав Незнайко у портфель, і потрібні предмети.

Зразок відповіді: – Pen is important for school. Ball is not important for school.

Вправа 3

Мета: Автоматизація дій учнів з лексичними одиницями в межах підтеми "Flowers."

Спосіб виконання: Вчитель показує дітям малюнок із зображенням Білосніжки, якій гномики подарували букет квітів. Вчитель пропонує назвати квіти, з яких складається букет, а квітку, яка найбільше сподобалась, намалювати у зошит.

Зразок відповіді: – There are a rose, a pink, a tulip, a poppy, a violet, a daisy, a daisy-wheel, a bluebell. I like a rose.

Вправа 4

Мета: Формування лексичних навичок в межах теми "Parts of body."

Спосіб виконання: Вчитель роздає дітям малюнки із зображенням семи гномиків, у яких неухважний художник "забув" домалювати деякі частини тіла.

Завдання для класу: полягає в тому, щоб уважно роздивитись малюнки і виправити "помилки" неухважного художника – домалювати простим олівцем частини тіла, яких не вистарчає, та назвати їх англійською мовою.

Зразок відповіді: a nose, a hand, a fingers, a leg.

Вправа 5

Мета: Формування лексичних навичок в межах теми "Food."

Спосіб виконання: Вчитель розкладає на столі муляжі овочів, фруктів, свіжі продукти, або картинки з їх зображенням і каже дітям: "Зваримо обід для мавпочки", потім по-черзі змішує продукти або підносить їх і опускає у тарілку.

Завдання для класу: назвати по-англійськи назви овочів і фруктів, з яких "варили обід".

Зразок відповіді: – It is an apple, a plum.

Таким чином, з приходом дитини у школу змінюється її соціальний стан, становище у сім'ї, колективі, і відтепер саме учбова діяльність стане провідною у її житті. Вікові особливості молодших школярів, такі як переважаюче наочно-образне мислення, мимовільне запам'ятовування, потреба у зовнішньому вираженні активності дозволяють учителю за допомогою навчальної гри та ігрових ситуацій зробити процес семантизації та опрацювання лексичних одиниць цікавим та результативним.

Література

1. Актуальные проблемы возрастной и педагогической психологии /Под. ред. Ф.И. Иващенко, Я.Л. Коломыйського – Минск: Высш. школа, 1980. – 76с.
2. Л.С.Выготский. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка. – М.:Просвещение, 1966. – С. 27-33.
3. Возрастная психология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под. ред. И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. - М.: Сфера, 2002. – 464 с.
4. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество, юность. – М.: Академия, 2002. – С. 456
5. О. Чернякова. Вивчення англійської мови через гру // Поч. шк.. – 2002.
6. №4. – С.24-26
7. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М.: Педагогика, 1978. – 304 с.
8. Грейс К. Психология развития. – Питер, 2001. – 992 с.
9. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник (коло авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої). – К: Ленвіт, 1999. – 319 с.
10. Методика обучения иностранным языкам в средней школе /Под ред. Н. И. Гез, М. В. Ляховицкого, А. А. Миролюбова и др. -М.: Высш. школа, 1982. – 373 с.
11. Общая методика обучения иностранным языкам в средней школе /Под ред. А. А. Миролюбова, И. В. Рахманова, В. С. Цетлин. – М.: Просвещение, 1967. – 504 с.
12. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл. Іноземні мови 1-11 класи. – К.:Перун, 1996.-5 с.
13. Е.А.Степанова. Игра как средство развития интереса к изучению иностранного языка //ИЯШ. – 2004. – №2. – С.66-68.
14. П.Стрекозий. Актуальные проблемы начального обучения. Пособие для учителя. – М. : Просвещение, 1976. -207с.

Олена Корнійчук

*Анастасія Вихрущ, філологічний ф-т ТЕІПО
наук. керівник – проф. В.О. Вихрущ*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Колективна навчально-пізнавальна діяльність учнів є одним із найважливіших факторів не тільки у формуванні особистості школяра, а й у забезпеченні продуктивного характеру процесу пізнання в цілому. На цьому наголошували відомі вітчизняні та зарубіжні психологи (А.К.Дусавицький, А.В.Петровський, Л.В.Занков, Д.Б.Ельконін, Л.Б.Ітельсон, А.А.Леонтьєв, Л.М.Фридман) та педагоги Х.Й.Лійметс, А.В.Мудрик, В.К.Дяченко, І.В.Страхов, Е.Страчар, В.Оконь та інші. Разом з тим, проблема використання колективних форм учбової діяльності у початковій школі була і залишається актуальною й достатньо не вивченою. У науково-методичній літературі зустрічаються лише окремі її розробки, разом з тим вивчення іноземної мови у школі I ступеня передбачає саме колективну пізнавальну діяльність як основу нової комунікативної методики.

Метою нашої наукової роботи є розробка теоретичних та методичних засад використання колективної навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів під час вивчення ними англійської мови в умовах білінгвізму.

Колектив (від лат.collectivus – збираючий) – це соціальна спільність людей, об'єднаних на